

Nr 189.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande av medel för utförande av vissa restaureringsarbeten å Venngarns slott; given Stockholms slott den 4 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sam Larsson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Larsson anför:

Sedan åtskilliga år tillbaka är Venngarns kungsladugård upplåten till en statens vårdanstalt för alkoholister, därvid den till kungsladugården hörande ålderdomliga slottsbyggnaden väsentligen disponeras för anstaltens ändamål.

Med anledning av en av styrelsen för nämnda anstalt — statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister — gjord framställning anvisade 1931 års riksdag, med bifall till vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, till restaurering av Venngarns slott i huvudsaklig överensstämmelse med ett av intendenten Ärland Noreen uppgjort, den 12 juli 1928 dagtecknat förslag för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel, av 50,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1932. 1 saml. 157 häft. (Nr 189.)

575 32

Genom brev den 24 april 1931 uppdrog därefter Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med anstaltsstyrelsen och riksantikvarien låta för en kostnad av högst 50,000 kronor utföra restaureringsarbeten å Venngarns slott i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda förslag samt ställde det av riksdagen beviljade anslaget till byggnadsstyrelsens förfogande att i mån av behov användas för därmed avsett ändamål.

Med skrivelse den 29 februari 1932 har nu byggnadsstyrelsen överlämnat en av *styrelsen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister* i skrivelse den 23 februari 1932 gjord framställning angående viss förstärkning av förberörda anslag. Anstaltsstyrelsen har i sin skrivelse till en början erinrat, att enligt intendenten Noreens förslag den större delen av anslaget eller tillhoppa 36,600 kronor vore avsedd för konservering av den konstnärliga, äldre inredningen i slottet. Därvid åsyftades främst att istandsätta det ur såväl konstnärlig som kulturhistorisk synpunkt märkliga slottskapellet. Även de två i en flygel av slottet belägna s. k. historiska rummen komme att återställas i tidstroget skick, varjämte plafonder, paneler, lösa tavlor och övriga konstföremål skulle bliva föremål för sakkunnig omvårdnad. Anstaltsstyrelsen framhåller emellertid, att Noreens förslag jämväl innefattade vissa arbeten av väsentligen byggnadsteknisk art. Dit hörde bland annat uppskruvning av bjälklaget och förstärkning av taket över slottskapellet, justering av dörrar, fönster och beslag samt erforderlig målning i de lokaler inom slottet, som berördes av restaureringsarbetet. Kapellet skulle vidare enligt restaureringsplanen förses med värmeledning. Sistnämnda arbeten, vilka helt eller i varje fall i avsevärd utsträckning kunde utföras med anlitage av anstaltens egen arbetskraft, hade beräknats medföra en kostnad av tillhoppa 13,400 kronor.

Beträffande utförandet av de sålunda beslutade restaureringsarbetena har anstaltsstyrelsen härefter anfört följande.

Arbetena hade påbörjats under november månad 1931. I vad restaureringen avsåge konserverandet av den äldre inredningen, hade densamma kunnat till alla delar fortgå i enlighet med den fastställda planen. Förstärkningsarbetena i fråga om bjälklag och takkonstruktioner däremot hade blivit vida mer omfattande än som från början beräknats. Vid uppbyggnaden av det över slottskapellet befintliga taket hade nämligen bjälklaget befunnits vara svårt angripet av röta. Bjälkarna, som ginge från den ena yttermuren till den andra och hade en längd av nära 12 meter, vore vidare placerade på alltför långt avstånd från varandra, varför de ej kunde giva erforderlig bärlighet. Vissa i bjälklaget anbragta förstärkningsanordningar för en i andra våningen befintlig mellanvägg vore därjämte utförda på ett sätt, som icke i något avseende motsvarade berättigade krav på hållfasthet. För att avhjälpa dessa brister hade byggnadsstyrelsen varit nödsakad att låta ersätta de skadade bjälkarna med nya och att med plank förstärka de bjälkar, som varit i sådant skick, att de kunnat bibehållas. Under mellanväggen hade vidare anbringats järnbjälkar, som uppbures av en på vinden befintlig spännbock.

Anstaltsstyrelsen meddelar, att iakttagelserna beträffande beskaffenheten av det över kapellet befintliga bjälklaget föranlett undersökningar även på andra ställen inom slottet. Rörande resultatet av dessa undersökningar har

anstaltsstyrelsen — i huvudsaklig anslutning till en av byråingenjören hos byggnadsstyrelsen Birger Westerdahl den 22 februari 1932 upprättad och anstaltsstyrelsens skrivelse bifogad promemoria — uttalat sig på följande sätt.

Undersökningarna hade, såsom framginge av promemorian, givit vid handen, att slottsbyggnadens bjälklag i vidsträckt omfattning behövde förstärkas. Många av bjälkarna vore nämligen angripna av röta. Oavsett detta vore bjälklagen i allmänhet alltför svagt konstruerade; på många ställen sviktade de betänkligt. Bärningen för innermurar och innerväggar syntes vidare genomgående vara lika otillräcklig som under den förut omnämnda väggen över kapellet.

Under pågående restaurering med därav föranledd uppbrytning av golv och väggar hade även slottsbyggnadens snickerier blivit föremål för noggrann undersökning. Därvid hade fönstren befunnits vara i sämre skick, än som framgått vid tidigare företagen okulärbesiktning. Icke blott fönsterbågarna utan även fönsterkarmarna hade nämligen visat sig vara angripna av röta.

Nu angivna brister måste — åtminstone till viss del — avhjälpas under pågående restaureringsarbete. Detta gällde främst bjälklag och innermurar, vilka till följd av röta och svagheter i konstruktionen allvarligt hotade byggnadens bestånd. Oavsett faran för ras eller ytterligare sättningar talade för ett *omedelbart* ingripande i här ifrågavarande fall även den omständigheten, att den fasta, konstnärliga inredningen — oljemålningar, paneler och friser, m. m. — för närvarande hade nedtagits för konservering, varigenom bjälklag och murar vore lätt åtkomliga. Ett uppskov för något år med arbetenas utförande skulle därför endast medföra en fördyring, eftersom plafonder och paneler m. m. vid en framtida restaurering ånyo måste nedtagas och komma under sakkunnig behandling.

Arbetet med istandsättande av fönsterkarmar och fönsterbågar, som sammanlagt syntes draga en kostnad av mellan 7,000 och 8,000 kronor, vore däremot icke genomgående av samma brädslande natur. Då ett sådant arbete i många fall kunde utföras utan att den konstnärliga inredningen behövde rubbas eller taga skada, och då vidare ett uppskov beträffande vissa delar av slottet — exempelvis källarvåningen — ej behövde vålla alltför kännbara olägenheter, skulle enligt promemorian ifrågavarande reparationsarbeten för närvarande inskränkas till kapellet och de s. k. historiska rummen samt vissa andra lokaler, där komplettering eller nyanskaffning vore oundgängligen nödvändig.

Därest nu angivna förstärknings- och reparationsarbeten komme till stånd, påkallades därav utförandet av även vissa andra arbeten, vilka tidigare icke kunnat förutses. Anbringandet av förstärkningar under innermurar och mellanväggar nödvändiggjorde sålunda ommålning av vissa därintill belägna rum. Utbyttandet av fönsterkarmar krävde vidare, att väggarna till viss del omputsades in- och utvändigt.

Kostnaderna för utförandet av nu angivna arbeten hade av byråingenjören Westerdahl beräknats till följande belopp:

Uppbrytning av golv, förstärkning av bjälklag samt inläggning och komplettering av de gamla golven.....	kronor	8,400: —
Förstärkning under innermurar och mellanväggar.....	»	2,200: —
Utbyte och komplettering av fönsterkarmar och fönsterbågar jämte erforderliga beslag.....	»	2,800: —
Lagning av ut- och invändig väggyputs omkring nya eller kompletterade fönsterkarmar samt vissa målningsarbeten.....	»	850: —
Oförutsedda utgifter	»	750: —

Summa kronor 15,000: —

De i denna tablå ingående posterna vore, såsom i promemorian framhållits, synnerligen lågt beräknade. Att den sammanlagda kostnaden för de föreslagna arbetena kunnat hållas nere vid 15,000 kronor berodde väsentligen på att arbetena till allra största delen vore avsedda att utföras med anlitande av anstaltens egen arbetskraft.

Enligt anstaltsstyrelsen förslår icke det år 1931 beviljade anslaget å 50,000 kronor till bestridande av kostnaderna för nu ifrågakvarande arbeten. För detta ändamål krävdes därför anvisande av ytterligare 15,000 kronor. Angående sättet för beredande av medel för här avsedda arbeten har anstaltsstyrelsen anfört följande.

För anordnande av en paviljong vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholisterna hade 1930 års riksdag för budgetåret 1930/1931 under femte huvudtiteln anvisat ett extra reservationsanslag, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel, av 165,000 kronor. Genom brev den 20 juni 1930 hade Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med anstaltsstyrelsen låta för en kostnad av högst 165,000 kronor uppföra en paviljong vid anstalten. Samtidigt hade Kungl. Maj:t ställt anslaget till byggnadsstyrelsens förfogande att användas för det därmed avsedda ändamålet.

Enligt uppgift från byggnadsstyrelsen komme sistnämnda byggnadsarbete, som nu vore i det närmaste avslutat, att draga en kostnad av högst 137,000 kronor, varför å anslaget kunde beräknas uppkomma ett överskott av minst 28,000 kronor. Ifrågakvarande överskott komme, därest ej annorlunda beslutades, att automatiskt återgå till statskassan. Anstaltsstyrelsen tillåte sig emellertid föreslå, att de medel, som enligt förevarande beräkning ytterligare erfordrades för restaureringsarbetet, måtte få tagas av sagda överskott.

Under återopande av det anförda har anstaltsstyrelsen hemställt, att av uppkommande överskott å oförmålda till en paviljong vid Venngarnsanstalten anvisade anslag å 165,000 kronor ett belopp av högst 15,000 kronor måtte få användas till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med av anstaltsstyrelsen framlagt förslag av vissa ytterligare restaureringsarbeten å Venngarns slott.

I sin förenämnda skrivelse den 29 februari 1932 har byggnadsstyrelsen framhållit angelägenheten av att de av anstaltsstyrelsen nu ifrågasatta restaureringsarbetena komme till utförande ävensom lämpligheten av att dessa verkställdes i samband med de av 1931 års riksdag beslutade restaureringsarbetena.

Byggnadsstyrelsen, som förklarat sig icke hava något att erinra mot den i anstaltsstyrelsens skrivelse intagna kostnadsberäkningen beträffande de föreslagna arbetena, har vidare anfört, dels att det redan beviljade anslaget till restaureringsarbeten å Venngarns slott, såvitt styrelsen nu kunde bedöma, helt komme att anlitas för därmed avsett ändamål, dels ock att de kostnader, vilka skulle föranledas av de ifrågasatta nya restaureringsarbetena, skulle kunna gäldas av det till uppförande av en paviljong vid anstalten anvisade anslaget å 165,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har alltså tillstyrkt den av anstaltsstyrelsen gjorda framställningen.

Den plan för restaurering av Venngarns slott, för vars genomförande 1931 års riksdag anvisat anslag, tog i första hand sikte på behovet att konservera och iståndsätta de från konstnärlig och kulturhistorisk synpunkt viktigaste delarna av slottsbyggnaden och dess inredning, medan de arbeten av huvudsakligen byggnadsteknisk art, vilka ingingo i planen, voro jämförelsevis mindre omfattande. Emellertid har vid den undersökning, som verkstälts i samband med påbörjandet av de beslutade restaureringsarbetena visat sig, att slottsbyggnaden i flera avseenden är behäftad med brister, om vilkas förhandenvaro man tidigare icke ägt kännedom. Med anledning därav har anstaltsstyrelsen gjort framställning om vidtagande av åtgärder för omedelbart avhjälpande av de väsentligaste av dessa brister. Givetvis hade det varit önskligt, att framläggandet av planen för restaureringsarbetena föregåtts av mera grundliga undersökningar rörande byggnadens beskaffenhet och omfattningen av erforderliga förbättringsarbeten. Då emellertid de av anstaltsstyrelsen nu föreslagna arbetena synas vara av den beskaffenhet, att deras uppskjutande kan medföra risker för byggnadens bestånd, samt det dessutom ur ekonomisk synpunkt uppenbarligen ställer sig fördelaktigast att utföra nämnda arbeten i samband med för närvarande pågående restaureringsarbeten, är jag i likhet med anstaltsstyrelsen av den uppfattningen, att de föreslagna arbetena omedelbart böra komma till utförande.

Enligt anstaltsstyrelsen kunna kostnaderna för dessa arbeten uppskattas till 15,000 kronor. Mot denna, av byggnadsstyrelsen godkända beräkning har jag icke något att erinra. Jag förutsätter emellertid bestämt, att det nu tillses, att ytterligare belopp icke behöva ifrågasättas.

Vad härefter angår sättet för bestridande av de med arbetena sålunda förenade kostnaderna, biträder jag anstaltsstyrelsens framställning, enligt vilken medgivande skulle lämnas att av reservationerna å det för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget till paviljong vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister använda ett belopp av högst 15,000 kronor för utförande av de föreslagna nya restaureringsarbetena.

Ett dylikt medgivande lärer emellertid icke kunna lämnas utan riksdagens hörande. Proposition i ämnet torde därför böra avlätas.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att av de vid utgången av budgetåret 1930/1931 förefintliga reservationerna å det i riksstaten för samma budgetår anvisade extra reservationsanslaget, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel, till paviljong vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister må för utförande i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående förordat förslag av vissa restaureringsarbeten å Venngarns slott användas ett belopp av högst 15,000 kronor.

Kungl. Maj:ts proposition nr 189.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.
